

Коммунальное хозяйство городов

1. Clark C. The Condition of Economic Progress. – London: Mc Millan, 1940. – 212 p.
 2. Левченко Е.А. Менеджмент в общественных объединениях. – Гомель: БелАНТДИ, 1998. – 245 с.
 3. Матеріали круглого стола „Третій сектор в Україні у фактах та подіях”, вересень 2002 – червень 2003. – К.: Основи, 2003. – 150 с.
 4. Справедливость и развитие: Доклад о мировом развитии 2006. Ежегодная публикация Всемирного банка, анализирующая основные тенденции и перспективы глобального социально-экономического развития: Пер. с англ. – М.: Весь Мир, 2006. – 298 с.
 5. Профіль третього сектору України. – К.: Асоціація „Бостон – Київ: міста побратимів”, 1997. – 168 с.
 6. Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Суспільно-ділові відносини НДО. – Кіровоград: ЦПТІ, 1999. – 80 с.
 7. Партнерство органів влади та недержавних організацій / К. Даене, Л. Гривняк, Л. Логінова, С. Іванкова. – К.: Transtec, 2004. – 76 с.
 8. Каплич Р. Методи підвищення фінансової життєдіяльності недержавних організацій. – К.: Transtec, 2004. – 98 с.
 9. Балаева А., Предводителява М. Сфера услуг в мировой экономике: тенденции развития // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 3. – С. 23-28.
 10. Lovelock C.H. Service Marketing. – London: Grichman Press, 2001. – 701 p.
- Получено 27.03.2008*

УДК 330.101

Є.П.ДАНИЛЬЧЕНКО, І.А.ОСТРОВСЬКИЙ, кандидати екон. наук,
О.А.ШЕКУСЬ

Харківська національна академія міського господарства

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЇЇ ЧЛЕНСТВА У СВІТОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

Аналізується можлива стратегія розвитку економіки України у глобалізованому світі. Особлива увага приділяється проблемі вступу її до СОТ як інституціональної основи інтеграції нашої країни у світову економічну систему.

Важливою ознакою сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації. Вони справляють суттєвий вплив не тільки на систему міжнародних економічних відносин, а й визначають тенденції розвитку національних економік.

Питанням визначення стратегії розвитку економіки України в умовах глобалізації присвячені наукові праці таких вітчизняних економістів, як Д.Г.Лук'яненко, О.Г.Білорус, В.О.Голубева, О.В.Зернецька, М.Кармазіна, С.М.Макуха [1-6] та ін. Але їхні праці не мали можливості аналізувати такий потужний чинник інтеграції України у світову економічну систему, як її вступ до Світової організації торгівлі. На наш погляд, при розгляді методологічних засад розробки стратегії розвитку національної економіки України важливо відокремити коло

питань, пов'язаних з присутністю нашої країни у СОТ. Актуальність теми посилюється ще й відомим фактом, що у 2006 р. світова спільнота визнала Україну країною з ринковою економікою. Це, безперечно, підвищує привабливість нашої країни для іноземних інвесторів. Останні потребують прозорості й стабільності інвестиційного законодавства. Вони бажають бути впевненими у захисті своїх капіталовкладень від можливих ризиків.

Глобалізація згідно із загально визнаним визначенням – це розширення, поглиблення та прискорення взаємозв'язків у світовому просторі в усіх аспектах сучасного людського життя. Вона втілює ідею інтегрованості країн у світове співтовариство та їх спільного розвитку.

Україна відчула вплив глобалізації вже з перших кроків незалежності, коли її економіка та вся суспільна сфера стали відкритими для світу. Нові явища принесли країні нові можливості й перспективи. Розширився доступ до культурних, інтелектуальних і технологічних здобутків світового співтовариства. Комп'ютери та Інтернет, престижні і дорогі автомобілі, системи комунікації із зовнішнім світом, мобільний зв'язок тощо, стали невід'ємними помічниками у повсякденному житті сучасного українця, зробили його значно більш функціональнішою і продуктивнішою людиною. Стає дедалі простіше зв'язуватися з партнерами в будь-яких куточках світу, швидше діставатися до іншого місця або отримувати свіжі новини одразу після тієї чи іншої події.

Але, поряд з позитивними чинниками глобалізації, їй притаманні і певні проблеми та загрози. Ризики втрати національної ідентичності та культури малочисельних народів, прояви міжнародної злочинності, корупції, тероризму, порушення авторських прав на інтелектуальну і промислову власність, злочини в інформаційних мережах тощо – все це зворотній бік глобалізації. У міру розвитку технологічного й суспільного прогресу негативні явища глобалізації поширюються швидше, а боротьба з ними потребує дедалі більших зусиль.

Україна невпинно втягується в процес глобалізації. З одного боку, її шанси скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого – вона стає відкритішою для нових загроз. До них Україна як молода держава не підготовлена і найчастіше – від них не захищена.

У сучасній науці існує показник індексу глобалізації, який дозволяє оцінити масштаб інтеграції будь-якої країни у світовий простір, а також кількісно оцінити позитивний і негативний вплив глобалізації на країни, які в неї занурюються.

Наприклад, економічний вимір глобалізації країни знаходиться у прямій залежності від її політичної стабільності та наявності відпрацьованої законодавчої бази. Цей показник дуже чутливий до рівня до-

віри інвесторів, до їхньої впевненості в тому, що вони зможуть отримати прибуток від інвестицій. Обрахунок економічного виміру глобалізації за 2005-2006 рр. швейцарським Інститутом дослідження бізнесу показав, що Україна перебуває на 82-му місці (з 123 досліджених країн) [7]. У процесі поширення глобалізації найрозвиненіші країни нагромаджують свої багатства, віддаляючись від країн, що розвиваються і до яких можна віднести нашу державу. Саме через економічну складову глобалізації збільшується відстань між країнами, що прискорює процес наростання світової нерівності.

За даними Світового банку, у 1973 р. розрив у прибутках між найбагатшими та найбіднішими країнами визначався співвідношенням 44:1. Глобалізація дала можливість найбільшим ТНК скористатися потужнішими продуктивними силами. Як наслідок, на початку ХХІ ст. розрив у прибутках відповідних груп країн світу збільшився до співвідношення 72:1 [5, с.75].

Ця тенденція вкрай загрозлива, з огляду на збільшення кількості конфліктів у світі, зростання корупції, тероризму, злочинності, зниження доступної якісної освіти, погіршення екології та медичного забезпечення людей.

Суспільний вимір глобалізації є фактором, який відображає міру інтегрованості пересічної людини, її родини, її життя та праці в міжнародні суспільні інститути. На практиці цей вимір оцінюється такими індикаторами, як інтенсивність персональних контактів людини у банківській, телекомунікаційній та туристичній сферах з іншими країнами, рівень розвитку міжнародного туризму, рівень охоплення людини засобами масової інформації та телекомунікації. Іноді додатково враховуються такі індикатори, як відсоток іноземних громадян у країні та рівень охоплення країни мережами міжнародної торгівлі. Україна за показником соціального виміру глобалізації посідає 66-те місце (із 123-х), поступаючись лідерові (США) у 8 разів [7]. Критичною для України є та обставина, що впродовж останнього десятиліття у цій сфері практично не відбулося змін. Це повинно стати тривожним сигналом для політикуму країн, виходячи з можливого наростання соціальної напруги та незадоволення населення.

Україна перебуває сьогодні на 4-му місці у світі за обсягами нелегальної міграції людей (4,2%). За коефіцієнтом свободи від корупції (2,3 за 10-бальною шкалою) та за обсягами відмивання грошей Україна входить до 30-ти найнепривабливіших країн світу [8].

Рівень незаконного використання інтелектуальної власності в Україні становить 91% в усіх сферах діяльності. За цим показником вона на 4-му місці в нижній частині списку, поступаючись Китаю –

95%, а також Росії та Індії – 93% [8].

В Україні загрозово збільшується незаконне використання наркотиків. Україна все більше підпадає під ризики процесу, який визначається як формування «глобального селища». Йдеться про інтеграцію національних культур у спільну світову, про монополізм продукції голлівудського кінематографа, про споживання на 90% західної музики молоддю планети тощо. Ці явища породжують багато загроз, насамперед втрати невеликими націями і народами власної мови. Дедалі більше глобальною світовою мовою стає англійська. З неї робляться найбільші запозичення різноманітної термінології практично до всіх інших мов світу.

Англомовна термінологія заміщує або витісняє з національних мов та діалектів корінні слова чи вирази, що з часом призводить до створення нових лінгвістичних сполучень, які узаконюються.

Політичний вимір глобалізації відбиває політичну вагу і вплив будь-якої країни на світові процеси і зміни. Відповідні показники дозволяють оцінювати масштаби розширення її участі в цих явищах. Зазначений вимір кількісно вимірюється з використанням таких індикаторів, як членство країни у міжнародних організаціях і участь країни у місіях Ради Безпеки ООН. Іноді додатково залучаються такі індикатори, як кількість іноземних посольств у країні й кількість ратифікованих міжнародних угод.

Політична глобалізація сприяє розвиткові країни через її авторитет і вплив на міжнародній арені, опосередковано і повільніше, порівняно з економічною та соціальною глобалізацією, але в кінцевому підсумку – масштабніше. Україна у цьому рейтингу обіймає 38-ме місце, йдучи за Ганою і випереджаючи Уругвай [7].

Політична глобалізація супроводжується збільшенням нових загроз, зокрема з боку міжнародного тероризму. Спостереження свідчать про те, що найбільш ізольовані країни, такі як Індія, Пакистан, Туреччина, Саудівська Аравія, Колумбія – більш вразливі до нього.

На ґрунті економічного, соціального та політичного вимірів глобалізації розраховується загальний індекс глобалізації. Тут Україні належить 64 місце, вона йде за Кенією, випереджаючи Перу. Україна майже у 2,4 рази глобалізується повільніше, ніж США, і в 1,2 рази – ніж Росія [7].

Глобалізація як об'єктивне явище вимагає перегляду принципів управління як на національному, так і наднаціональному рівнях. Деякі дослідники вважають, що в нових умовах ідеологічні засади мають меншою мірою домінувати над принципами толерантності й прагматизму на великих економічних просторах. Для здійснення такої політики

особливого значення набувають регулюючі функції авторитетних міжнародних організацій, у першу чергу ООН, СОТ, МВР, Світового банку, «великої вісімки», НАТО, ЄС, ЮНЕСКО, ЮНІДО, Всесвітньої організації із захисту інтелектуальної власності та інших. Водночас треба зазначити, що посилення тенденції безроздільного домінування політики цих організацій, які опікуються глобальними ринками, має певні недоліки. У сучасному світі існує багато організацій, котрі піклуються про забезпечення суспільних благ, зокрема збереження миру, охорону довкілля, захист прав людини, боротьбу з бідністю, розвиток охорони здоров'я, культури, освіти. Роль останніх з кожним роком зменшується у світовій економіці, їх фінансування скорочується. На ґрунті цих протиріч останніми роками поширюються акції протесту проти глобалізації. Виникла потужна ідеологічна платформа антиглобалізму, незважаючи на майже одностайне визнання того, що країни, ізольовані від міжнародних організацій – значно вразливіші перед загрозами глобалізації.

Антиглобалізм є сьогодні громадянським рухом. Відмежовуючись від проявів з його боку екстремізму, можна погодитися з твердженням, що він виступає головним зрівноважуючим фактором на користь неприйняття спрощеного домінування інтересів транснаціонального капіталу над фундаментальними суспільними цінностями людства. Найкращим виходом із суперечливої ситуації є пошук таких шляхів, які сприяли б найповнішому використанню переваг глобалізації з одночасною мінімізацією її негативних наслідків.

Інтегруючи свою економіку у світове господарство, Україна отримує певні вигоди, зокрема полегшення ведення бізнесу, поліпшення умов торгівлі й інвестування. Важливими критеріями щодо інтегрування України в міжнародну економіку є:

- стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу до прав людини, повагу і захист національних меншин;

- наявність дієвої ринкової економіки і здатність витримати конкурентний тиск і дію ринкових сил у межах світової економіки.

Якщо взяти до уваги європейський вектор інтеграції економіки України, тоді треба державі взяти на себе зобов'язання, що впливають з можливого членства в ЄС, включаючи суворе дотримання цілей політичного, економічного і валютного союзу.

Після Другої світової війни багатосторонні обмеження тарифів, як заходи сприяння лібералізації світової торгівлі, здійснювалися в межах Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) – багатосторонньої міжурядової угоди щодо принципів і правил міжнародної торгівлі,

підписаної 23-ма країнами у Женеві в 1947 р. Восьмий раунд перемовин з проблем світової торгівлі розпочався в Уругваї у 1986 р. і завершився створенням нового інституту під назвою «Світова організація торгівлі» (з 1995 р.). Зараз у цій організації перебуває 154 країни, включаючи Україну. Сфера діяльності СОТ охоплює більше 4/5 світової торгівлі. Для виконання загальних цілей і принципів під егідою СОТ постійно проводяться переговори й консультації з метою протистояння протекціонізму та сприянню усунення тарифних і нетарифних обмежень. Цілі СОТ полягають у забезпеченні зростання торговельного обміну товарами і послугами, скороченні тарифних і нетарифних обмежень у світовій торгівлі, а також у діяльності на основі принципу найбільшого сприяння.

Після вступу України до СОТ у 2008 р. очікується додаткове зростання реального ВВП за рахунок додаткового збільшення експорту української продукції в обсязі 1,5 млрд. дол., а за сприятливих умов – до 4 млрд. дол. [7]. Це дасть змогу зменшити передусім втрати від антитимпінгових розслідувань, а також послабити тарифні та нетарифні бар'єри для експорту вітчизняної продукції на зовнішні ринки.

Світова організація торгівлі сьогодні – це правова та інституціональна основа міжнародних торговельних відносин, основними функціями якої є нагляд за виконанням багатосторонніх угод, оцінка торговельної політики кожної країни-члена СОТ. Вона також є форумом для проведення багатосторонніх міжнародних торговельних переговорів.

Членство в СОТ є привабливим для України ще й через те, що у рамках питань розвитку глобальної економіки ця організація здійснює співробітництво з іншими міжнародними організаціями та надає технічну допомогу країнам, що розвиваються, найменш розвиненим країнам і країнам з перехідною економікою.

Україна має можливість претендувати на інвестиції транснаціональних корпорацій, які зараз працюють у країнах Центральної та Східної Європи, що стали членами ЄС. Членство нашої держави в СОТ є фактором привабливості для залучення інвестицій цих корпорацій, оскільки членство в організації полегшить доступ продукції, що виробляється в Україні, на ринки більше ніж 150-ти країн світу. Значним позитивом вступу України у СОТ є гармонізація законодавства нашої держави згідно з європейськими правовими нормами і правилами СОТ, а також оптимізація системи стандартизації і сертифікації, що прискорить створення прозорого і передбачуваного ділового середовища в Україні. Вступ до СОТ обумовить загальне спрощення адміністративних процедур у цілому, що безперечно збільшить торговельний обіг між Україною і ЄС, сприятиме створенню між ними зони вільної

торгівлі.

Привабливість членства України в СОТ посилюється через те, що ця організація формує правила гри не тільки торговельно-економічної діяльності, а й інвестиційної, податкової, митної на глобальному рівні і суттєво впливає на правила економічного співробітництва.

У базових експортно-орієнтованих галузях національної економіки України очікує пожвавлення виробництва, матеріально-технічної та технологічної модернізації. Згідно з існуючими прогнозами, в результаті вступу України до СОТ експорт продукції металургійної промисловості може зрости на 26%, продукції хімічної промисловості – на 27% [7], і, крім того, зростатиме рівень зайнятості та експорту товарів і послуг, тому країни-члени СОТ мають значний потенціал для збільшення обсягів торгівлі з Україною.

Але головна з переваг України від вступу до СОТ – це підвищення рівня добробуту і стандартів життя її громадян.

1. Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації / За ред. Д.Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с.

2. Глобалізація і безпека розвитку / За ред. О.Г. Білоруса та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.

3. Голубева В.О. Глобалізація світової економіки та державне регулювання зовнішньої торгівлі // Митна справа. – 2003. – №6. – С.56-63.

4. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. – К.: Освіта, 1999. – 236 с.

5. Кармазіна М. Глобалізація: місце і роль суб'єктів та об'єктів процесу // Людина і політика. – 2003. – №4. – С.73-81.

6. Макуха С.М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації. – Харків: Лерас, 2003. – 352 с.

7. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. <http://www.me.gov.ua>.

Отримано 21.03.2008

УДК 330.341.1

А.А.ПИЛИПЕНКО, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА ЯК ПЕРЕДУМОВА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНІХ СТРУКТУР

Наведено теоретико-методологічний базис активізації інтеграційних процесів суб'єктів господарювання заснований на концепції економічної влади. Розглянуто особливості колективних дій в межах гібридних структур, утворених поєднанням ресурсів насильства й комплементарних активів. Визначено стратегічні імперативи розвитку, засновані на поєднанні економічної влади з теорією ресурсної залежності.